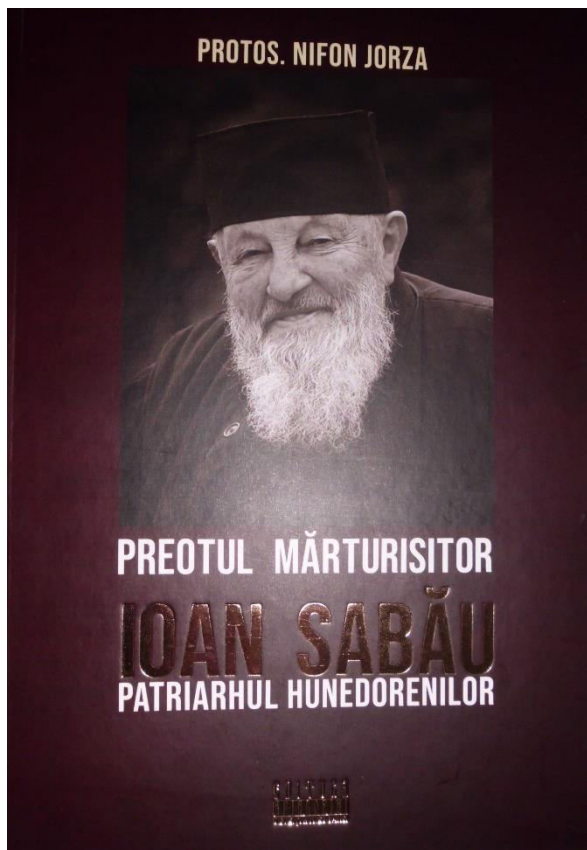

Protos. Nifon Jorza, *Preotul mărturisitor Ioan Sabău, „patriarhul hunedorenilor”*, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2020, 420 p.

În condiții grafice deosebite, sub egida Editurii Episcopiei Devei și Hunedoarei, în anul 2020 a văzut lumina tiparului teza de doctorat în Teologie a părintelui protosinghel Nifon Jorza, viețuitor al Mănăstirii „Nașterea Maicii Domnului” Crișan din Țara Zarandului, alcătuită sub competența îndrumare a Arhim. prof. univ. dr. habil. Teofil Tia și susținută la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Bebeș-Bolyai” din Cluj-Napoca în 2018.

Cartea se deschide cu un scurt cuvânt al Preasfințitului Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, intitulat: *Părintele Ioan Sabău - un punct de reper într-o societate aflată în derivă*

valorică în care este exprimat următorul gând: „pilda vieții părintelui Ioan Sabău...ne mângâie și ne întărește, ne luminează și ne învață cum să evităm deznădejdea și smintelile ispitelor ce luptă Biserica, cum să ne zidim sufletește în Hristos, trăind viața duhovnicească, liturgică și sfințitoare a Bisericii noastre” (p. 5).

Introducerea aparține Arhim. prof. univ. dr. habil. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, cel mai mare specialist în Teologie pastorală din Ortodoxia românească contemporană, care constată că părintele autor „a luat în analiză preotul de țară cu cea mai mare vizibilitate publică din întreg cuprinsul județului Hunedoara, receptat în imaginarul colectiv regional drept *patriarhul hunedorenilor*” (p. 7).

Lucrarea este segmentată în 8 capitole, fiecare cu subdiviziunile corespunzătoare problemei abordate, urmate de *Concluzii și Anexe*.

Capitolul I: *Motivația, importanța și actualitatea temei de cercetare* anunță că lucrarea are în centru activitatea pastorală desfășurată pe parcursul a 75 de ani de preoție de către părintele Ioan Sabău, preot autentic, mărturisitor pentru credința ortodoxă și pentru neamul românesc în timpul perioadei ateiste a comunismului, ctitor de lăcașuri sfinte și ziditor de suflete care a marcat timpul în care a trăit, rămânând în conștiința păstoriților și a preoților contemporani ca un model vrednic de urmat (p. 17).

Capitolul al II-lea: *Biografia părintelui Ioan Sabău* oglindește firul vieții acestui „patriarh al hunedorenilor”. Reținem că s-a născut în 20 octombrie 1914 în localitatea Folt, jud. Hunedoara, a urmat cursurile Liceului „Aurel Vlaicu” din Orăștiea, apoi pe cele ale Facultății de Teologie din Cernăuți. S-a căsătorit în anul 1935 cu tânăra licențiată în Filologie Alexandra, originară din Bucovina, având o singură fiică, Maria-Cecilia. A fost hirotonit în 30 decembrie 1935 de Mitropolitul Nicolae Bălan pe seama parohiei Ceru-Băcăinți, păstorind apoi în Renghet, Vinerea și Bobâlna, până în anul 1994 când se pensionează, slujind apoi în satul natal, până când trece la cele veșnice în 16 februarie 2009. A fost arestat de 7 ori (ultima oară între 1958-1964 pentru „uneltire contra ordinii sociale”) și deținut la Deva, Gherla și Aiud. „Familia părintelui Ioan a fost părtașă la toată viața și lucrarea părintelui Ioan, la împlinirile, dar și la suferințele și jertfa sfinției sale” (p. 266). Un gând care l-a urmărit pe părintele Ioan a fost acela al doctoratului în Teologie. Chiar a întocmit o lucrare, cu titlul *Maica Preacurată în doctrina immnologilor Bisericii noastre Ortodoxe*, primind în anul 1941 acordul Pr. prof. Vasile Loichiță, dar desființarea Facultății de Teologie din Cernăuți și apoi detenția sa a pus capăt cu desăvârșire acestui ideal.

Capitolul al III-lea: *Itinerarul pastoral al părintelui Ioan Sabău* ilustrează activitatea părintelui Sabău pe plan pastoral, social, comunitar, cultural. În fiecare dintre parohiile în care a activat (toate în arealul hunedorean), părintele Ioan s-a îngrijit în primul rând de învierea vieții liturgice. În Ceru-Băcăinți a contribuit la reparația radicală a bisericii și a casei parohiale și a sprijinit zidirea unei școli, la Renghet s-a reparat biserica și s-a cumpărat o casă parohială și s-au realizat unele activități pe tărâm social, având ca obiect ajutorarea unor sinistrați, la Vinerea a înființat Asociația „Sfântul Gheorghe”, cu scopul de a atrage tineretul la biserică și de a se ocupa de educația lui, a organizat un cor și a ridicat, cu eforturi extraordinare, în pofida multor piedici ale reprezentanților unui regim ostil, o nouă biserică cu dimensiuni și arhitectură de catedrală, sfințită în 20 octombrie 1957, la

Bobâlna - după eliberarea din închisoare, permanent urmărit de securiști și de informatori - a restaurat cele două biserici și a înființat un cor.

Capitolul al IV-lea: *Profilul pastoral al părintelui Ioan Sabău* afirmă că părintele Ioan a avut o conștiință a slujirii preoteștești mereu vie și pe ea și-a clădit virtuțile sale morale, intelectuale și pastorale, ca un bun păstor, mare orator, Apostol, mărturisitor, misionar cu mult spirit de jertfă, iubitor de neam și țară: dragostea, bunătatea, omenia, smerenia, modestia, curajul, demnitatea, erudiția, înțelepciunea, discernământul și prudența. „Calitățile care au făcut din părintele Ioan un duhovnic mult căutat au fost: disponibilitatea sa, dragostea de oameni, răbdarea și atenția pe care le acorda fiecărui suflet” (pp. 312-322). De notat că „părintele mergea la adunările „Oastei Domnului”, unde spunea cuvânt de învățătură prin care căuta să-i țină pe membrii acestei organizații sub oblăduirea Bisericii Ortodoxe... a urmărit salvarea membrilor acestei mișcări religioase de la alunecarea spre cultele neoprotestante” (p. 232).

În Capitolul al V-lea: *Izvoarele pastorației părintelui Ioan Sabău* sunt enumerate: Sfânta Scriptură - părintele fiind foarte bun cunoscător al acesteia, cercetând și aprofundând permanent, postul, rugăciunea, „întreaga viață a părintelui Ioan a fost o expresie a minunilor pe care le aduce între oameni rugăciunea sinceră, curată, din inimă” (p. 209), evlavia deosebită față de Maica Domnului, răbdarea în suferințe, legătura cu mănăstirile pe care le cerceta foarte des, prețuind foarte mult pe monahi și monahismul. „În rezolvarea problemelor duhovnicești ale păstoriților săi, părintele Ioan nu s-a bazat pe înțelepciunea sa, nici măcar pe experiența sa de viață, ci totdeauna a făcut apel la ajutorul lui Dumnezeu și la mijloacurile Maicii Domnului” (p. 319).

Capitolul al VI-lea: *Prioritățile părintelui Ioan Sabău în activitatea pastorală* evidențiază: unitatea credincioșilor prin legătura dragostei, lupta împotriva imoralității și regenerarea neamului românesc, apărarea sfințeniei familiale și pastorația tinerilor - care îl preocupa în mod deosebit, subliniind că: „A aduna turma laolaltă și a o ține încheagată e un lucru care cere multă osteneală, dragoste și putere de jertfă. E nevoie ca preotul să fie mereu în mijlocul enoriașilor, să le cunoască problemele, să-i știe fiecăruia puterile și scăderile. Părintele cunoștea pe toți oamenii din sat și îi observa. Nimeni nu-i era indiferent și pentru fiecare suflet se simțea deopotrivă responsabil” (p. 249). Astfel, „principalul mijloc prin care părintele a dus ofensiva împotriva imoralității a fost predica...Toate evenimentele care se petreceau în cuprinsul parohiei le explica în predică și căuta să-i facă pe oameni să ia aminte și să învețe din pășaniile altora, încerca să-i facă să se trezească și să se ferească de tot ceea ce este aducător de moarte. Condamna păcatul și

căuta să scoată miezul de înțelepciune din tot ce se petrecea în parohie” (p. 256).

Capitolul al VII-lea: *Principalele mijloace ale pastorației părintelui Ioan Sabău* aduce în atenția cititorilor că: „mijloacele de care s-a folosit părintele Ioan Sabău în pastorație nu au fost inedite în ele însele, dar a fost cu totul impresionant modul ingenios în care aceste mijloace au fost puse în lucru și, mai ales, roadele lor, care au fost o consecință a harului ce a lucrat cu putere în părintele” (p. 305). Centrul întregii activități pastorale îl constituie slujbele cultului divin public, pe care părintele Ioan le-a iubit mult săvârșindu-le cu sfințenie, cu evlavie și cu adâncă simțire, fără să fie atins de formalism sau rutină: Sf. Liturghie, Sf. Taine (Taina Sf. Spovedanii și Taina Sf. Maslu, în special), o mare importanță au predica și cateheza - „predicile și catehezele rostite de părintele Ioan cuprindeau întotdeauna, dincolo de înfățișarea sobră și corectă a învățaturii Bisericii, o aplicare directă și totodată discretă la realitățile personale din viața enoriașilor săi. În orice predică, cu multă înțelepciune, părintele reușea să îmbine o parte biblică, în care făcea referire la pericopele evanghelice citite, cu o parte liturgică, în care lega conținuturile de Sfintele Taine și de slujirea liturgică și apoi, de fiecare dată, avea o parte practică, în care făcea referire la situațiile reale din viață” (p. 335) -, pastorația bolnavilor, vizitele pastorale și pelerinajele, „considerând că mănăstirile sunt sursa de primenire și vitalizare a Bisericii, care oferă dinamismul ei și care pot inspira și călăuzi terapia vieții spirituale a creștinilor” (p. 344).

Capitolul al VIII-lea: *Actualitatea modelului pastoral al părintelui Ioan Sabău „părinte al părinților”* reliefează că Părintele Ioan Sabău „era iubit de preoții din jur deoarece aceștia vedeau în sfinția sa întrupat idealul pe care și l-au asumat când au primit Sfânta Taină a Preoției, vedeau în dânsul preotul prin excelență. Din experiența sa pastorală s-au îmbogățit cei mai mulți dintre preoții care l-au cunoscut... Aparținând generației interbelice, părintele aducea în sine în mijlocul preoților mai tineri crezul acelei generații, nădejdiile legate de credința și neamul nostru românesc, pe care căuta să le insufle și generației tinere, formată într-o lume închisă și umbrită de ateismul religios al comunismului. Alături de alți preoți care trecuseră prin întunericul comunist, părintele Ioan a fost providențial în viața multor preoți pentru a-i face să înțeleagă cum trebuie să citească vremurile, să-și traseze liniile esențiale ale pastorației în vremurile cele noi, păstrând, în același timp, cu sfințenie crezul și datinile pentru care ei pătimiseră” (pp. 347-349) și conchide: „Părintele Ioan Sabău a fost un erou al credinței în deplinătatea cuvântului. Exemplul vieții sale ne arată că, cu cât greutățile și obstacolele activității pastorale sunt mai mari, cu atât puterea de a le învinge și a le depăși este mai mare. Este un adevărat miracol în această sporire a energiilor

fizice și spirituale ale unui preot autentic. Dar pentru ca acest miracol să se producă, el cere o condiție sine qua non, anume să crezi în misiunea preoțească și în Dumnezeu Care ți-a încredințat-o așa cum au crezut Sfinții Apostoli, așa cum a crezut și părintele Ioan” (p. 356).

Concluziile sintetizează conținutul lucrării care se dovedește o contribuție remarcabilă, fiind încadrată la disciplina Teologie pastorală, dar având multe deschideri spre Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Misiologie, Spiritualitate, Catehetică și Omiletică etc. Misiunea pastorală este una responsabilă și asumată în momentul raportării noastre la Arhiepiscopul cel veșnic, Hristos Mântuitorul, „cu toate greutățile și obstacolele ei, slujirea preoțească este și rămâne o slujire înălțătoare, dătătoare de mulțumire și bucurie, căci este slujirea celei mai mari chemări și bucurii ce poate fi pe lume: slujirea lui Hristos pentru mântuirea oamenilor. Aceasta face din preoție cea mai frumoasă și mai fericită misiune omenească” (p. 363).

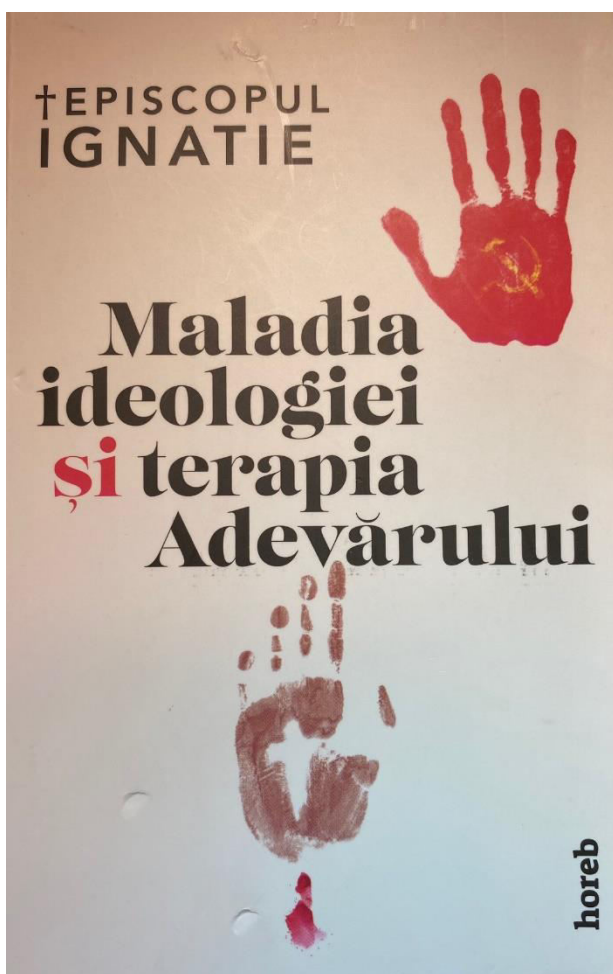
Anexele completează demersul investigativ, cu numeroase ilustrații (familia celui evocat, bisericile în care a slujit, pagini din caietele cu schițe de predici, sentința de condamnare din 1959, note informative din dosarul de urmărire), dând lucrării un plus de valoare.

Cercetarea cu caracter monografic foarte serioasă și minuțioasă întreprinsă de părintele protosinghel Nifon - având la bază un aparat critic cu peste 750 de note infrapaginale: surse editate (volume, studii, articole de specialitate) și inedite (Arhiva CNSAS, interviuri, înregistrări, manuscrise) - dedicată acestui sacerdot, desăvârșit misionar și mărturisitor, cu solidă pregătire teologică, vastă cultură, păstrător, dar și un creator de tradiții, ctitor de biserici, dar și de suflete care a fost părintele Sabău scoate la lumină chipul unei personalități bisericești românești, care n-au fost mai prejos decât cele ale altor etnii și culte din țara noastră. Teza de doctorat, una de o permanentă actualitate, se înscrie în preocuparea Bisericii Ortodoxe Române de a păstra mereu vie memoria, viața și activitatea misionar-pastorală a unor vrednici slujitori ai Altarului Bisericii noastre, dar și de a le urma pilda, căci Biserica este într-o continuă căutare de modele, pe care să le ofere viitoarelor generații de slujitori ai Bisericii.

Dr. Dacian But-Căpușan

Episcopul Ignatie al Hușilor, *Maladia ideologiei și terapia Adevărului*, Huși, Editura Horeb 2020, 181 p.

Publicată recent sub egida editurii Horeb, care constituie ea însăși o ctitorie spirituală grandioasă a vrednicului ierarh Ignatie, scrierea sugestiv intitulată *Maladia ideologiei și terapia adevărului* se remarcă din multe puncte de vedere, fiind actuală și de mare folos duhovnicesc atât păstorilor de suflete, cât și poporului dreptcredincios. După cum mărturisește autorul însuși - și observă cu ușurință toți oamenii de cultură (literați, filozofi, analiști) care se apleacă cu luare-aminte asupra eseurilor și succintelor sale însemnări, volumul *Maladia ideologiei și terapia adevărului* reprezintă un răspuns prompt și

bine întemeiat teologic la diferitele provocări ale secularismului și ale ideologiei neo-marxiste care apar în contextul actual, perfid învăluite de negura falsei și nelimitate toleranțe, ori „sub *masca salvatorului de serviciu* „obsedat de binele celorlalți și de viitorul Bisericii”, socotind că unica opțiune viabilă este cea a *omului nou*, despuiat de corsetul tradiției, ordinii și autorității spirituale” (p.15).

Valoarea, actualitatea și *onestitatea* scrierilor ierarhului de la Huși este recunoscută și de sociologii, politologii și chiar jurnaliștii care nu și-au pierdut obiectivitatea și „coloana vertebrală”, înrolându-se în chip fățîș sau voalat în

slujba partidelor și grupărilor politice potrivnice Adevărului revelat de Hristos, păstrat și propovedit cu curaj de Biserica Sa. Născut și școlit inițial

în Bilbor și respectiv Toplița, două așezări montane cu aleasă rezonanță spirituală nu doar pentru românii din Harghita, ci și pentru întreaga Ortodoxie ardeleană, Ilie Trif, devenit peste ani dascăl de teologie și vrednic ierarh este „un păstor de suflete deosebit de cultivat, viu, decent, un autentic apologet al dreptei învățături, implicat în dialogul cu societatea și apropiat de frații săi mai mici” (p.11).

Anii de studiu și de aprofundări teologice petrecuți la Alba Iulia (1992-2001) și Sibiu, ulterior în Occident (cercetare bibliografică la mănăstirea benedictină En Calcat- Franța), și respectiv la Atena (2003-2008) și-au lăsat în mod firesc amprenta spirituală asupra actualului episcop de la Huși. *Specializat* în sensul cel mai autentic al cuvântului *în patrologie*, episcopul Ignatie nu s-a limitat doar la cadrul strict al acestei discipline teologice cu caracter preponderent istoric, ci a abordat aspectele biblice, istorico-eceziastice și contemporane într-un mod profund și plenar, arătând cu insistență că învățătura și trăirea patristică nu a fost și nu este anacronică ori inadaptabilă la realitățile postmoderne. Sesizând cu abilitate și înțelepciune fundamentele și particularitățile filozofico-teologice ale ideologiilor vremurilor postmoderne, ierarhul ne dovedește prin toate scrierile sale (eseuri, omilii, pastorale, postări și luări de poziție și replici în *social media*) că deși este ignorată, subminată și frecvent, calomniată, Ortodoxia nu este depășită de provocările contemporane și nu și-a pierdut în haosul și pseudomorfozele ideologice actuale *deschiderea dialogică și curajul apologetico-misionar*. Cercetând cu evlavie și mare stăruință sursele biblice și patristice, episcopul Ignatie care a studiat și păstorit obștea dreptcredincioșilor atât în mediul occidental, marcat de secularizare și de indiferentism confesional, cât și în spațiul autohton, întunecat și el de sechelele comunismului și de maladiile ideologice străine de Adevăr are un limbaj clar, coerent, viu și accesibil. ”Ierarhul cunoaște și stăpânește multe limbi, dar nu și pe cea de lemn, detestă stereotipul pietist, ifosele nascisiste, autovictimizarea și letargia duhovnicească și misionară; este *deschis deopotrivă spre țară și spre diaspora, spre slujirea liturgică și slujirea aproapelui* prin proiecte sociale de mare anvergură, *acomodat la instrumentarul comunicării digitale și dornic de sinergie cu elita mireană*” așa cum menționează teologul Teodor Baconschi.

Aceste particularități ale episcopului Ignatie care-l conturează în egală măsură ca profund *cugetător* și statornic *făptuitor* al învățăturii creștine pe care o numește simplu ”adevărul lui Hristos” sunt relevate de elita mireană, cu care ierarhul vrea să împună-lucreze, primindu-i atât elogiile, cât și criticile, care dacă se dovedesc a fi întemeiate și nu generate doar de (re)sentimente și capricii anticlericale pot avea un rol pozitiv, constructiv pe plan bisericesc și comunitar (social).

Episcopul Ignatie al Hușilor mărturisește că volumul *Maladia ideologiei și terapia adevărului* cuprinde o serie de eseuri, cuvinte de învățătură (omili tematice) postări și replici/ „reacții sedimentate în scris”, reflecții, argumentări și contrargumentări (biblice, patristice, filozofice și ideologice) alcătuite în perioada 2018- 2020 (p.15). Subiectele sunt abordate temeinic, dar de multe ori spontan; observăm o clară polarizare, scoasă în relief cu mult talent literar de ierarh (ex. între *adevărul lui Hristos și ideologia*, de fapt-ideologiile contemporane „stângiste” dar și așa- zis „de centru- dreapta/ neo- liberale progresiste”; (p.15) între *lumina taborică și falsa strălucire a iluminismului* (pp.21-22) care susține autonomia omului în raport cu Creatorul său, între *conservatorismul creștin* înțeles ca păstrare fidelă și înțeleaptă actualizare a învățăturii/ adevărului lui Hristos și *concepțiile „salvatoare” ale neomarxismului*, perceput ca ateism cosmetizat și înveșmântat cu viclenie diabolică în straiile unei toleranțe nelimitate și a unei „griji” obsedante (*marote*) față de sănătatea fizică a credincioșilor ortodocși. Prea Sfințitul Ignatie are meritul și curajul de-a arata în mod *elegant, dar ferm, uneori în dub polemic, alteori irenic*, folosindu- se de *ironii și aluzii subtile* ori de cuvinte simple pe înțelesul tuturor credincioșilor că nu avem de-a face cu o simplă și (exclusiv) teoretică luptă de idei, cu contradicții conceptuale între elita bisericească și cea mireană, ci cu o acerbă confruntare între adevăr și mistificarea, falsificarea acestuia.

Preasfințitul Ignatie reflectă concepte fundamentale în lumina adevărului lui Hristos: Astfel, *libertatea* răstălmăcită azi ca libertinaj intelectual și moral, ca toleranță nețârmurită își descoperă sensul cel adevărat doar în comuniunea cu Dumnezeu, care presupune printre altele o viață liturgică intensă, nesimplificată excesiv, bagatelizată și caricaturizată prin ordonanțe și dispoziții sanitar- guvernamentale. Cristian Pătrășconiu arată în acest context că eseurile Prea Sfințitul Ignatie pun în evidență *lucrarea elementelor ce nu se văd* (metafizice, ce transcend și pot înnobila realitățile telurice, pământestești) *în cele ce se văd*.

De asemenea, *democrația* - care evident nu este sinonimă cu haosul și cu legea bunui plac, nu poate fi fals tâlcuită și nici impusă ca *hegemonie a minoritarilor* (de toate felurile și nuanțele) asupra unei majorități catalogate și tratate din capul locului drept „anacronică, inadaptată, tradiționalistă, ancorată exclusiv în trecut, neviabilă în epoca iluminismului postmodern (p.62). Abordând în contextul socio- ideologic actual pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Lc. 16, 19- 31) Preasfințitul Ignatie depășește perspectiva exegetică a mitropolitului Antonie, arhipăstorul Ardealului și ne arată tuturor că lăcomia nu reprezintă un element legat (exclusiv) de orânduirile trecute, înfierate și denigrate de curentele marxiste, ci poate fi întâlnită și azi ca odinioară - adică în epoca biblică, perioada patristică,

medievală ori interbelică... Sublinind ideea că nu bogăția (prosperitatea materială) ci nemilostivirea/ „învârtoșarea/ împietrirea inimii” l-a trimis pe bogat în iad, episcopul Ignatie ne arată că iubirea de avuții materiale (uneori „la vedere”, alteori, ascunsă perfid) apare azi mai mult și mai frecvent la marxiștii reciclați, la bolșevicii creștini și la ortodocșii stângiști, adică tocmai la cei care condamnă „cu surle și trâmbițe” exploatarea, avariția, acumularea irațională și nesățioasă de bunuri materiale.

Preasfințitul Ignatie care a acumulat de-a lungul anilor o vastă experiență pastorală în diaspora, cârmuind duhovnicește clerul și credincioșii din Marea Britanie și Irlanda într-un răstimp marcat de numeroase dificultăți economice și de rătăcirii ideologice majore combinate acum prin „cuvânt cu putere multă” sloganul potrivit căruia Ortodoxia este antioccidentală, intolerantă, închistată doctrinar și social și veșnic predispusă la căderi naționaliste și corupție (pp.64-65). Că Ortodoxia românească nu a fost și nu este animată de un spirit ostil Occidentului, deși prin reprezentanții ei a criticat adesea și-n termeni clari alienarea (înstrăinarea) Apusului față de Adevărul lui Hristos, ne-o dovedește din plin atât lucrarea pastorală a ierarhului (2011-2017) cât și implicarea sa în dialogul ecumenic. Gândurile Preasfințitului Sale exprimate de 1 Decembrie (pp.89-92). și la 30 de ani de la căderea diavolului roșu” (pp.93-98). Mai apoi autorul ne arată că iubirea de țară, de neam, de Biserică nu trebuie să se manifeste (doar) prin declarații verbale, ci prin fapte, jertfă, susținere și ajutorare reciprocă. „*Omni nou*” vechea marotă atee (pp.99-108) - vehiculată în mod insistent atât în „epoca de aur” a dictaturii comuniste, cât și deceniile „de interminabilă tranziție” ale României postdecembriste reprezintă doar o utopie pentru cei care nu cred în Dumnezeu și nu se raportează la adevărul lui Hristos.

Pentru Preasfințitul Ignatie, *maladia ideologiei* constituie doar un aspect (complex și sumbru) al unei maladii mai ample, cronicizate, agravate în decursul timpului: *maladia secularizării* care îi preocupă pe mulți dintre teologii și filozofii contemporani este contracarată doar de *viața întru Hristos*. O radiografie istorică a ei ne arată că iluminismul, darwinismul, marxismul, comunismul nu au adus în lumii nici lumină și nici libertate, așa precum credeau cu naivitate „masele populare”, ci au reprezentat doar etape ale înstrăinării omului de Dumnezeu și implicit ale dezorientării sale ideologice și morale. Primejdia secularizării constă tocmai în această alienare, această înstrăinare treptată, dar constantă de Dumnezeu, de Biserică, de tradiția și învățătura creștină. Astfel în zilele noastre, sfinții au devenit „*spini*” în ochii iluminiștilor postmoderni și s-a distorsionat, atenuat și chiar pierdut pe alocuri duhul sărbătorilor.

Polarizarea remarcată de Prea Sfințitul Ignatie în cadrul eseurilor sale, (pp.30-36) nu a dispărut, ci dimpotrivă s-a intensificat la începutul anului

2020, adică odată cu manifestarea pandemică a virusului Covid 19 și cu tirania sanitară ce s-a instaurat ulterior în țara și viața noastră. Întitulându-și cea de-a doua serie de eseuri cuprinse în volum, *Actul credinței între rigorile pandemiei și atacurile secularismului*- Prea Sfințitul. Ignatie sintetizează subiectul acestor scurte scrieri. În pofida faptului că textele sunt redactate astfel, (adică pe scurt) *flashburile din timpul pandemiei* aduc o lumină lămuritoare asupra reacțiilor generate de aceasta, mai bine spus: *asupra isteriei, asupra tiraniei panicii* asupra deciziilor oficiale și măsurilor luate și mai ales asupra interacțiunilor dintre instituțiile statului și Biserică (pp.133-142).

Nu asupra maladiei planetare care s-a manifestat „tăinic” în provincia Wuhan din China încă din toamna anului precedent 2019, fiind anticipată de alte epidemii virale desfășurate anterior în spațiul asiatic, dar neglijate de restul globului a stăruit și stăruie Prea Sfințitul Ignatie, ci asupra unor subtile manipulări, și respectiv, asupra semnificațiilor și consecințelor pandemiei pe plan bisericesc.

Episcopul Hușilor nu susține teoriile și ipotezele conspirației; nu se substituie medicilor și personalului sanitar și nici savanților virusologi sau epidemiologi și arată că Biserica- în ansamblu- respectă cu conștiinciozitate măsurile oficiale anti- Covid. Ierarhul sesizează însă faptul că autoritățile medicale și cele statale (civile) se substituie cu mare îndrăzneală ierahiei Bisericii, impunându-i opreliști, reguli stricte și „reglementări/ recomandări” care afectează grav viața liturgică, precum și comuniunea. În fața acestor dispoziții și măsuri *restrictive* și în multe cazuri *abuzive*, Prea Sfințitul Ignatie reacționează cu fermitate (și eleganță) relevând și revelând (descoperind) faptul nu pandemia pricinuieste durere și dezorientare, ci isteria, despotismul panicii și *bristofobia* (pp.149-158).

Tonul polemic, ironic al ierarhului Ignatie este generat (și totodată deplin jurstificat) de *ignoranța*, de *fobia*, de fapt de *ostilitatea maladivă* pe care mulți dintre fruntașii societății noastre (medici și politicieni cu înalte funcțiuni administrative o au și o arată față lingurița de împărtășire și totdată față de dumnezeiasca Împărtășanie care constituie esența cultului liturgic. Cu subtilitate și ironie, Prea Sfințitul Ignatie arată că în viziunea autorităților, lingurița liturgică a devenit principalul agent patogen (hiperactiv), responsabil de răspândirea și de intensificarea maladiei la nivel național, și că din perspectivă secularist- ateistă interzicerea împărtășirii ori folosirea unor *metode alternative* ar duce la scăderea vertiginoasă a cazurilor de îmbolnăvire și a suferințelor. Această perspectivă falsă și distorsionată asupra lingurinței liturgice, ritualului și vieții bisericești este combătută de către Prea Sfințitul Ignatie în mod argumentat; la fel și ingerințele unor neaveniți „binevoitori” față de Biserică și „îngrijorați” de soarta credincioșilor întruniți în „biserici și mănăstiri- focar” ori reuniți cu prilejul unor mari praznice și pelerinaje. Prin

aceste scurte eseuri, Prea Sfințitul Ignatie - se arată a fi *incomod* pentru autoritățile care încălcă (chiar și în condiții excepționale și temporar) autoritatea Bisericii și critică cu asprime instituțiile statului care fiind în stare de urgență ori de alertă „uită” în mod deliberat că Biserica este o instituție divino- umană, teandrică bazată nu pe legiuiri civile, ci pe Crucea, Învierea și Adevărul lui Hristos.

Preasfințitul Ignatie sesizează cu finețe fariseismul și lașitatea celor care investiți fiind cu putere și cu autoritate lumească se declară credincioși practicanti, profund atașați de Ortodoxie (empatici și „solidari” cu poporul dreptmăritor), dar nu ezită să inițieze sau să ia decizii și măsuri ce limitează strict și vătămător viața bisericească, în special desfășurarea cultului divin (pp.169-178). Această atitudine duplicitară, de „seculariști înduhovniciți” este numită de Prea Sfințitul Ignatie „trădare” (*Miercurea Mare* ce precede prăznuirea Sfințelor Paști în cadrul riguros stabilit de dictatura sanitară, cadru frustrant și „dureros” pentru clericii care celebrează slăvita Înviere în biserici goale, neînsuflețite de cântările și de rugăciunile poporului dreptcredincios (pp.168-169).

„Dar cu toate acestea - remarca Prea Sfințitul Ignatie- sărbătoarea Învierii în vreme de molimă planetară se aseamănă mult cu relatările din Sfintele Evanghelii: Apostolii, ucenicii Domnului erau zăvorâți într-un foisor de teama iudeilor și a romanilor, iar la mormânt s-au rânduie oșteni... Asemeni mormântului ce- a fost iluminat de razele Învierii și *bisericile- ce sunt născute din această Înviere- vor fi mereu pătrunse de lumina și bucuria biruinței asupra fricii, asupra întunericului, și a molimei necredinței*” (p.168).

Emanuel-Ioan CĂȘVEAN

Aldo Cazzullo, *La guerra dei nostri nonni. 1915-1918: Storie di uomini, donne, famiglie*, Milano, Mondadori Libri, 2020, 232 p.

Jurnalist și scriitor italian, Aldo Cazzullo, a activat din anul 1988 pentru ziarului italian *La Stampa*, iar din 2003, își desfășoară activitatea în cadrul cotidianului *Corriere della Sera*. Aldo Cazzullo este cunoscut pentru cărțile sale; autor a peste 22 de opere literare, dintre care unele au depășit o sută de mii de exemplare vândute. În principal, a scris texte despre identitatea istorico-politică italiană. Printre cele mai cunoscute opere se numără: *I grandi vecchi. Trentatré incontri in Italia*, lucrare apărută la Milano, Editura Mondadori, 2006; *Viva l'Italia! Risorgimento e Resistenza: perché dobbiamo essere orgogliosi della nostra nazione*, Milano, Editura Mondadori, 2010; precum

și, *L'Italia s'è ridesta. Viaggio nel paese che resiste e rinasce*, Milano, Editura Mondadori, 2012.

Lucrarea, *La guerra dei nostri nonni. 1915-1918: Storie di uomini, donne, familie*, a cunoscut lumina tiparului pentru prima dată în anul 2014, la Editura Mondadori Libri S.p.A., Milano, fiind reeditată în anul 2020. Această incursiune istorică pe care autorul o propune, se anunță a fi una sentențioasă deoarece are în vedere tratarea unei perioade istorice restrânse ca timp și spațiu teritorial, după cum însuși autorul susține: „*Pentru centenarul Caporetto au ieșit zeci de cărți, unele foarte frumoase. Despre Piave și despre Grappa niciuna.*” (p. 3).

Aldo Cazzullo s-a axat pe prezentarea și analiza conflictului armat de pe frontul italian, în

perioada 1915-1918, mai precis din zona arealului geografic cuprins între muntele Grappa și râul Piave, din nordul Italiei. Obiectivul principal al lucrării sale a fost acela de a surprinde realitățile războiului pornind de la nivel macro spre un substrat micro.

În ceea ce privește structura lucrării, aceasta este alcătuită din douăzeci și unu de capitole intitulate sugestiv (studii de caz), urmând firul tematic și cronologic. Autorul a reunit în această carte dedicată: „*Bunicului meu soldat/ strănepoților săi [...] și celor 650 de mii de soldați care nu au devenit bunici*”; mărturiile ale celor care au luptat în timpul Primului Război Mondial pentru armata italiană în munții și tranșeele din zona Trentino și Veneto.

Beneficiind de un suport documentar consistent alcătuit din scrisori trimise de pe front, jurnale de război, fotografii și mărturii, Aldo Cazzullo, a surprins în cartea sa nu doar linia frontului, ci mai cu seamă și activitatea din spatele acestuia. De exemplu, rolul major pe care l-a avut Crucea Roșie: de a îngriji și supraveghea soldații răniți, precum și de a scrie familiilor celor decedați. „*Femeile de la Crucea Roșie au fost avangarda efortului enorm al femeilor italiene de a sprijini războiul.*” (p. 25.). Un alt aspect pe care îl surprinde autorul este cel al frecventării bordurilor de către soldați, dar mai cu seama rata

ridicată a prostituției: „*Mai mult decât prostituate, sunt sclave, obligate la 120 rapoarte pe zi [...]*.” (p. 30).

Partea finală a cărții reunește douăzeci și două de mărturii colectate de autor printr-un anunț postat pe rețelele de socializare, invitație relansată de revista *Anala*. Persoanele care au avut bunici sau părinți înrolați în război, au relatat o serie de povestiri pe care autorul le-a reunit într-un ultim capitol. Însă, partea de încheiere propriu-zisă constă în scrisoarea trimisă de către un soldat, Claudio Barberis, soției sale, Margherita, la scurt timp după întoarcerea pe front. Acesta primise permisie de a merge acasă pentru a-și revedea familia și a doua fiică nou născută: „*Dragă soție,/ [...] Nu am mâncat toată călătoria, simțeam un nod în gât și inima mea, plină de durere, a izbucnit în lacrimi. [...] Mă gândesc, oh dragă, la zăile frumoase pe care le-am petrecut împreună, și acum suntem din nou despartți.[...] Mă semnez al tău pentru totdeauna soț Claudio*” (pp. 227-228).

Studiile de caz reunite sub forma unui puzzle, reprezintă produsul unei investigații care are la bază, în primul rând, consultarea a treisprezece fonduri arhivistice prezente în depozitele arhivei istorice ale Muzeului Marelui Război din Roverento, iar în al doilea rând, inserarea în cadrul cărții a unui număr consistent de fotografii preluate din arhiva fotografică a Muzeului Războiului Alb din Adamello. Reprezentările fotografice, în afară de corespondență, rămân principalii martori oculari cu ajutorul cărora reușim să reconstituim trecutul. În cazul de față, imaginile surprind acțiunile directe atât de pe frontul extern, cât și de pe frontul de acasă, de exemplu: transportul răniților la infirmerie; imagini cu capelani militari; soldați care se împărtășesc; imagini cu privire la distribuția rației alimentare (copiilor, civililor și soldaților); fotografii din tranșee; animale folosite pentru transportul armelor și a muniției; femei care transportă apă de la fântână; și nu în ultimul rând, soldați care ajută femeile la seceriș etc..

În ansamblul ei, lucrarea nu se dorește a fi o lucrare istorică cu caracter științific, drept dovadă, nu este însoțită de un aparat critic foarte bine definit. Pe de altă parte, semnalăm prezența unor sincope în vederea indicării surselor consultate și citate în cadrul textului propriu-zis. De asemenea, considerăm că era benefic întocmirea unor indici de nume la finalul lucrării.

Așadar, importanța acestei lucrări nu constă doar în prezentarea unor fapte și secvențe istorice, ci constituie punctul de pornire asupra unor direcții de cercetare și aprofundare transdisciplinară. Evidențiem, de asemenea, aptitudinile scriitoricești ale autorului, dublate de utilizarea unui limbaj accesibil, care denotă faptul că autorul pledează pentru o extindere a

lucrării înspre publicul larg. În esență, Aldo Cazzullo, prin lucrarea *La guerra dei nostri nonni. 1915-1918: Storie di uomini, donne, famiglie*, a adus un aport semnificativ pentru istoria locală din nordul peninsulei (regiunile Veneto și Trentino), dar mai ales pentru istoria națională a Italiei.

Georgel-Marius NISTOR